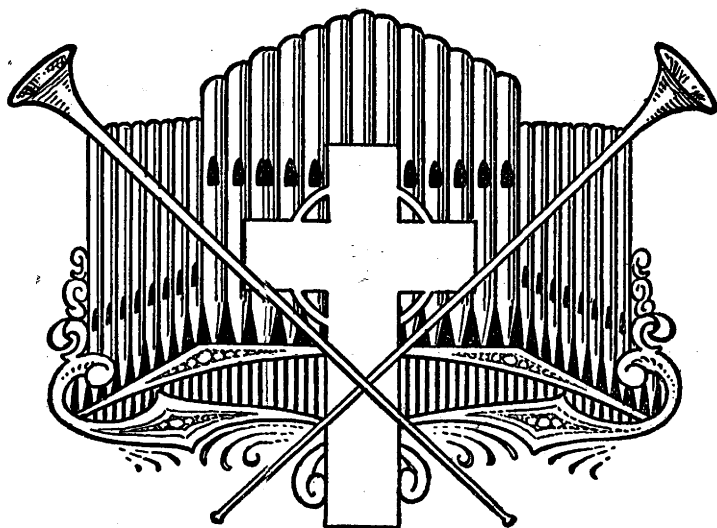

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- o. KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN BENGTT CNATTINGIUS, LINKÖPING, KYRKO-
HERDEN, TEOL. LIC. KNUTT PETERS, SÖNDRUM OCH MUSIKDIREKTÖREN
SVANTE SJÖBERG, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 Juni

ÅTTONDE ÅRGÅNGEN N:o 6

1933

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

A. Adell: Biskop G. Aulén	33
—» Nordiskt kyrkomusikermöte	65
—» Psalmvalet	113
—» Evangeliebokens kollektböner	126
—» Julkalendrar	8
O. Agrell: Kyrkosångshögtiden i Uppsala	161
—» Från en tysk kyrkomusikalisk läroanstalt	179
F. M. Allard: Nya organistexamen	60
—» A. Fasmer Dahl	148
Alla helgons dag (Hymner)	145
H. Andersson: Mässa och mässkrud	151
B. Anrep-Nordin: Nya organistexamen	2
G. Aulén: Nya organistexamen	21
—» Ur herdabrevet	81
E. Bangert: Orgelns användning i gudstjänsten	97
Bestämmelser vid orgelbygge	91
Bön på Sexagesima	17
B. Cnattingius: Kyrklig konst 1932	55
—» Dopfuntens plats	125
Dies est lætitia	184
E. Erlandsson: Psalm vid biskopsinviqning	108
A. E. Fahlin: Kyrkomusikernas ställning	185
K. Gustafsson: Kyrkomusikaliska elementa	177
J. Heddar: Tredje Schützfesten	25
—» Postludier för passionstiden	29
—» Postludier för advents- och jultiden omslaget till nov. nr.	
—» Lägre organistexamen	170
A. O. T. Hellerström: Den svenska tidegården	146
Kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Kyrkosångsmötet i Uppsala	90, 134, 161
L. Lindhagen: Ad Invocandum Spiritum Sanctum	73
—» Christe qui lux	23
—» In tempore Pasche	33
E. Lundberg: Landsbygdens kyrkogårdar	38
C. A. Moberg: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	106
—» Missalets inledningsantifonier	129
G. Morin: J. Chr. Fr. Haeffner	17, 35
—» Haeffners musikaliska skapande	68
—» 1700-talets svenska koralboksarbete	115
Nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm	43, 58, 65
Nya organistexamen	2, 21, 42, 60, 142, 170
D. Olson: Nya organistexamen	42
K. Peters: Kyrkomusikens historia	49
—» Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	104
C. Rogberg: Nya organistexamen	6
C. Rosenqvist: J. L. Krebs	149
A. Runbäck: Orgelrestauration	164
G. Schedin: Gammal engelsk orgelmusik	7
—» Gottfrid Silbermann	40
—» Orgeln i All Hallows church	133
Sv. Sjöberg: Nya organistexamen	22
J. Sundberg: Orgelns användning i gudstjänsten	85
P. Söderlind: XIII intern. konsthistorikerkongressen	173
I. D. Wallerius: Nutidsläget i vårt lands kyrkomusik	100
H. Weman: Nya organistexamen	4
—» Orgelns användning i gudstjänsten	82
Zacheus arboris (med övers. och musik)	1
W. Ahlén: Nya koralförslag	24
—» Svensk orgelkonst 1932	52
—» Nya orgelnoter	87
	IN MEMORIAM.
	I. D. Walerius
	A. Fasmer Dahl

RECENSERADE ARBETEN.

I. LITTERATUR.

A. Adell: Högmässaordningen	30
Allmogemålningar fr. Dalarne	159
A. Adell o. K. Peters: Evangelisk Tide- gård	146
F. M. Allard: Våra psalmmelodier ..	00
G. Aulén: Herdabrev	112
J. Baum: Malerei und Plastik d. Mit- telalters	150
Bibelske Psalmer	190
L. Clarke: Liturgy and worship	94
Danmarks kirker	110
O. Doering: Christl. Symbole	140
L. Eisenhofer: Handbuch der katol. Liturgik II.	157
C. Elis: Orgelwörterbuch	109
S. F. Fredlund: Andra årgångens hög- mässotexter	79
A. Fridner: För stilla stunder	79
B. Gatterdam: Schule d. Choralbegleitung	45
K. Gersberger: Handbuch der Musik..	109
C. Gröber: Kirche und Künstler	14
Göttliche Liturgie d. hl. Chrysostomus	30
J. W. Hamner: Visby domkyrkas grav- stenar	175
Handbuch d. deutschen evang. Kirchen- musik	78
J. Jacobsson: Hallands kyrkor	31
G. Jensen: Inför den heliga tjänsten..	48
D. Johner: Erklärung d. Kyriale ..	138
— Die Sonn- und Festtagslieder ..	138
Julkalendrar	8
Kempf: Handbuch der Liturgik	137
R. Koch: Christliche Symbole	111
R. Lindstam: Kyrkor som forsvunnit..	31
S. Lizell: Musikens första grunder ..	78
L. Lund: Guds spelman	142
Lundblad-Peters: Psalmvalslista	113
M. Luther: Theologie d. Kreuges	191
H. Lützel: Christl. Kunst d. Abend- landes	46
Malmberg-Rosendal: Aftonsangspostilla	111
C.-A. Moberg: Kyrkomusikens historia	49
R. Mörner: Björkvik	191
T. Norlind: Handbok i sv. musikens historia	74
Ordo Romanus I	108
G. Pauli: Monumentalmaleriet i Sverige	175
G. Paulsson: Tanke och form i konsten	141
K. Peters: Psalmvalslista	113
A. G. Pettersson: Kristinehamns kro- nika	191
H. Preuss: Das Bild Christi	47
A. L. Romdal: Linköpings domkyrka..	14
J. Roosval: Fornkristen konst	175
G. Rosendal: Ratte lärare	47
— Bilder och tankar	191
E. E. Ryden: The Story of our Hymns	10
E. Rönning: Dansk Salmesang	158
G. Schwalke: Volk lernt greg. Choral..	45
Småskrifter om kristendom	79
Volks-Schott	190
Br. Weigl: Handbuch der Orgellitteratur	12
J. Welle: Fader var	112

II. MUSIKALIER.

Th. Aagard: 26 Praeludier	13
Album für Frauenchor	44
C. Beck: Sonatina	139
— Två praeludier	139
D. Buxtehude: Jubilate Domino	13
N. Bruhns: 3 Praeludien	64
H. Distler: Christ der du bist der helle Tag	44
J. L. Emborg: Passionsmusik	44
— Sonate for Violin og Orgel	110
W. Fortner: Toccata und Fuge	139
— Konsert f. Orgel och stråkorkester	140
Hemmets koralbok	95
Hymnal and Order of Service	11
Fr. Hofer: 4 Praeludien	138
M. Holmström-Ingers: Svenska sånger	138
Kyriale fur das Volk	95
L. Kastel: 24 Pre- og Postludier	31
Korsangen V.	110
J. Morén: 12 nya motetter	41
— 15 hymner och motetter	43
— Koral med variationer	110
— Jul	190
Neue Schulkantaten	78
D. Olson och A. G. Joelsson: Koralfor- spel	13
Orgelbuch I, II	138
Orgelmeister d. 17. u. 18. Jahrh.	31
J. Pachelbel: Cicconna	64
Pro Musica	138
C. Rogberg: Pingsthymn	77
P. Steenberg: Fire kirkekor	77
Svensk klassisk musik	14
I. Widén: Koralfantasi	174
W. Ahlén: Allegro festivo	31
— Paskhymn	44

MEDELANDEN.

Alternativa melodier	189
Avskrift av musikverk	192
Koralvecka i Båstad	92, 159
Lägre Organistexamen sommaren 1932	142
Musikkonservatoriet	16, 64, 96, 142
Kyrkosångens Vänners centralkom- mitte	27, 62
Kyrkosångens Vänners stiftskretsar ..	16, 32, 62, 96, 159
Organistforeningens Centralstyrelse ..	27
Kyrkosangsforbundets Centralrad ..	28
I Stiften	143
Kyrkomusikermotet i Stockholm ..	43, 58
Kyrkosangsmotet i Uppsala	48, 90, 96, 134, 161
Val .. 16, 32, 48, 80, 96, 112, 142, 176,	191
Från Danmark	144
Från England	144
Från Finland	64, 191
Från Tyskland	48, 64, 96, 112
Nya orglar .. 16, 176 (samt å omslaget till mars-, maj-, aug- och sept-numren)	
MUSIKBILAGA: Förslag till nya koraler: april.	
KYRKOKALENDER återfanns i omslaget till följande nummer: januari, mars, maj, augusti, september och november.	

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 6 58.

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 7.

Tel. 23 24 05.

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug-
numren dubbelnummer den 1 aug.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4: 50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bland annat:
Ur Biskop Auléns herdabrev. — Domkyrko-
organist *H. Weman*, Uppsala, och musik-
direktör *J. Sundberg*, Helsingfors: Orgelns
användning i gudstjänsten. — Musikdirektör
W. Ahlén, Stockholm: Nya orgelnoter. —
Inbjudan till kyrkosångsmöte i Uppsala. —
Bestämmelser vid orgelbygge. — Koral-
veckan i Båstad. — Recensioner. — Med-
delanden.

ALTARSKRUD - MÄSSKRUD

LJUSSTAKAR - LJUS - KRUCIFIX

LIBRARIA

LÄSTMAKAREGATAN 30 - STOCKHOLM

nottryk
NORDISK NODETIK- OG TRYKKERI
SAMT LITOGRAFISK ETABLISSEMENT
GRUNDELAGT 1894
ST. KONGENS GADE 63.
KØBENHAVN
TELEFONER:
3304
13057

Telegr. Adr. Nodestikog, Köpenhamn

Anbefalles i Herrar Förläggares och
Kompositörers välvilliga åtanke vid
behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris ●

Mångårig leverantör till
Sveriges största förlag

Skicka oss Edert manuskript och
vi sända Eder omgående offert

Ur Biskop Auléns herdabrev.

Kyrkomusikens uppgift är att tjäna gudstjänstlivet. Tvenne grundregler kunna därvid uppställas. Kyrkomusiken skall bjuda det bästa möjliga: den skall vårda sig om det rena, ädla och enkla, som är all kyrkomusiks signatur. Detta är icke bara ett estetiskt krav utan på samma gång och främst ett religiöst. Det är icke någon för det kristna livet likgiltig sak hurudana kyrkans toner äro beskaffade. Skall kyrkomusiken i djupare mening tjäna uppbyggelsen, skall den i sig bära något av »tonen från himlen», så måste allt vad förkonstling, svulstighet, banalitet och sentimentalitet hållas fjärran från kyrkomusikens tonvärld. Men kyrkomusiken skall samtidigt vara tillgänglig för församlingen. Den skall icke vara en angelägenhet för finsmakare och specialister. Det viktigaste av allt vad till kyrkomusiken hör är den sjungande församlingen.

Det kan nu synas som om dessa båda principer skulle komma i konflikt med varandra. Att det *kan* uppstå en dylik konflikt är nog uppenbart — allra helst i en brytnings- och omdaningstid sådan som den innevarande. Men konflikten är ingen nödvändighet. Den bär tvärtom i sig själv fröet till sin upplösning. Ty det förhåller sig dess bättre så, att endast det rena och enkla är hållbart. Allt annat har efemär karaktär. Det kan blomstra upp och leva för en tid, men dess tid är kort. Frågan om förenbarheten av kyrkomusikens tvenne huvudgrundsatser blir därför närmast en rent praktisk fråga, som får lösas från fall till fall. Intet vinnes här genom att med all makt forcera fram något visst kyrkomusikaliskt program. Ensidigheter och överdrifter tvingas alltid till återtåg. Kyrkomusiken innebär, när den är vad den skall vara, ett stycke kristlig fostran. Och det gäller här, liksom på liturgiens område, att det som skall fram skall växa sig fram med det inre livets rätt.

Vårt gudstjänstlivs alla olika former vilja vi vårda såsom den dyrbaraste klenod. Men det som till sist allt hänger på, det är icke vad vi göra, utan detta: att Anden själv värdigas taga formerna i sin tjänst och fylla dem med det liv, som utgår från levande Gud. Därför är gudstjänstens innersta bön:

O du Helge Ande, kom till oss in.
Med nåd och frid i dina trognas hjärtan bliv,
Din levande kärlekslåga där upptänd och uppehåll,
Du som av alla tungomål och land församlar folken
I Herrens Jesu Kristi tro endräkteliga.
Halleluja. Halleluja.

Orgelns användning i gudstjänsten.

Av de vid Nordiska kyrkomusikermötet i Stockholm hållna föredragen över detta ämne införas i dag tvenne anföranden.

I.

Musiquen på Orgorne, eller med andre Instrumenter, måste intet så långt utdragas, at Församlingen ther af, i sin sång blifwer hindrad, at lofwa Gud med egen röst, hwilket böör ske ordenteligen och samdräckteligen, hwarken för hastigt, eller för långsamt.

De citerade, tänkvärda orden stå att läsa i den »Kyrkio-Lag och Ordning, som then Stormächtige Konung och Herre, Herr Carl then Elfte Åhr 1686 hafwer låtit författa.»

Trots sin korta avfattning innehålla de likväl i koncentrerad form det väsentliga som är att säga om orgelns viktigaste uppgift och användning i gudstjänsten. Annu i dag är *det* för organisten eftersträfvansvärda målet att söka leda och stimulera församlingen att »lofwa Gud, ordenteligen och samdräckteligen», men ännu i dag behöver det påminnas om, att detta »bör ske hwarken för hastigt eller för långsamt», allra helst det senare. Man kunde t. o. m. ibland vara frestad att påpeka, att den gamla paragrafen alltfort står kvar i vår kyrkolag, ty ännu i dag kan det nog behöva erinras om att »Musique på Orgorne måste intet så långt utdragas, att församlingen theraf i sin sång blifwer hindrad.»

För att orgeln skall komma till sin rätta användning i gudstjänsten fordras, dels att själva orgeln som sådan är ett kyrkan och gudstjänsten värdigt instrument, dels att organisten fattar sin uppgift rätt och äger förmåga att rätt handhava densamma. Vad orgeln beträffar är det ej här tid eller rum att närmare orda om alla de faktorer, som äro konstituerande för kyrkorgeln, men vi organister böra framför alla andra vara på vår vakt, då det gäller att värna om våra kyrkoglar, vare sig det handlar om de gamla ärevördiga instrumenten eller det rör sig om att bygga nya. I en tid som denna, då så mycket händer just på orgelbyggeriets område, är det mer än någonsin av vikt att hålla kursen klar. Det gäller att låta alla goda krafter komma till användning, som verka befrämjande för kyrkoorgeln som gudstjänstinstrument. I den mån vi kunna är det också vår skyldighet att verka för upplysning och kämpa mot slentrian och likgiltighet bland för detta område »mindre vetande» yrkesbröder.

Vad organisten beträffar är det av avgörande betydelse att han fattar sin uppgift med allvar och ödmjukhet. Han måste städse komma ihåg att han jämte prästen förrättar en helig gudstjänst. Det är i den uppgiften de båda skola mötas och det är endast i den uppgiften, som vars och ens och bådas gemensamma arbete kan bära frukt.

Organistens viktigaste uppgift är att leda församlingssången. När

man lyssnar på hur våra organister av alla grader fullgöra denna sin uppgift blir man ideligen påmind om hur svårt koralspelet i själva verket är. Beträffande koraltémpot äro meningarna i varje fall mycket delade. Nu är det ju också många hänsyn som i detta fall måste tagas: hänsyn till kyrkorummet, till en viss församlingstradition, till skillnad mellan glädje- och sorgespsalmer, till den förhandenvarande kyrkliga tidpunkten etc., men nog förefaller det mig som om församlingssången skulle stimuleras av något livligare koraltémpo än vad man i allmänhet får höra. Vad man kan uppställa som allmän fordran är emellertid att organister av alla grader spela rätt innantill. Jag tänker icke så mycket på dem som i egenkär självtillräcklighet vilja bättra på koralarmoniseringen med en del hemmagjorda, kära ackord utan fastmer på alla dem som fortfarande ännu efter 12 år inte ha upptäckt en av 1922 års koralboks största förtjänster. Den avskaffade nämligen fullständigt alla onaturliga fermater vid frassluten, en till församlingssångens fromma verkligt betydelsefull förändring. — Det gäller för organisten att vad såväl koraltémpo som registrering angår träffa detta »lagom», som icke bara leder utan även stimulerar församlingssången. Beträffande register endast *en* anmärkning. Grumla icke orgelklangen genom användandet av för mycket 16' ton. Sikta hellre mot en klar övertonsrik, genomskinlig registrering. Gör icke vår orgelklang sämre än vad den behöver vara. — Frasslut kan mycket väl markeras på annat mera musikaliskt sätt än genom dessa fermater, som i förening med en släpig och sömning psalmsång dödar församlingssången.

Till församlingssångens befrämjande hör också den viktiga och ännu svårare uppgiften, som också är organistens, den att med preludier inleda och förbereda till psalmsång. I detta fallet tror jag emellertid, att enighet råder på *en* punkt, den att vi åtminstone känna vår svaghet all. Våra strävanden må bedömas efter de goda uppsåtens mer eller mindre lyckade resultat. På en punkt måste vi emellertid vara på vår vakt. Många organister betrakta preludierandet i varje särskilt fall som en isolerad företeelse utan att se det i sammanhanget av den fortlöpande gudstjänsten. De skrivna preludierna, som väl hava sin styrka men ännu större brist i det att samma lilla preludium kan uppträda till vilken som helst av de fem högmässokoralerna. Felet blir detsamma som i motsatta fallet då organisten helt obunden, fri från alla hämningskomplex, utan tanke på tid eller rum, präst eller församling, glömmet sig själv, som det så vackert heter, drar åstad med ett långt, innehållslöst, okyrkligt och svamligt preludium. Till förnöjelse för ingen utan möjligen för sig själv.

Det är onödigt att i detta sammanhang tala om preludiernas längd i förhållande till varandra och med hänsyn till deras plats i gudstjänsten, men det förefaller mig som om många organister icke tillräckligt beaktade, vad som är minst lika viktigt att icke endast åstadkomma ett så och så långt, stilenligt preludium utan också i detta preludium söka samla något av den för dagen eller den kyrkliga tidpunkten karakteristiska stämningen. Särskilt viktigt är detta i ingångspreludiet, som redan från början skall vara upptakten till gudstjänsten, liksom giva nyckeln till dess innehåll. Förutsatt att preludiet är riktigt bör det väl ej vara alldeles

omöjligt att hävda den principen att preludierna i anslutning till mäss-musiken skall vara klart detempore-betonade. Större svårigheter bör det ej vara att åtminstone genomföra denna princip mellan så starkt skilda perioder som advents- och jultiden å ena sidan och passionstiden å den andra, i vilket fall den följande påsk- och pingsttiden får en tydligare relief. Den nyss citerade kyrkolagen från 1686 ger oss här en tydlig anvisning om att vi bör hushålla med musiken under passionstider, då den föreskrev: »Ifrån Fastelagz Söndag intill Påskedagen, innehålles med all Music». Eller vi tänka på de stora högtidsdagarna. Det är organistens sak att redan från början anslå den rätta stämningen på botdagen, vitt skild t. ex. från tacksägelsedagens jubel, eller att låta musiken på Marie bebådelsedag återspegla dess ljusa, glada budskap, därmed för ett ögonblick avbrytande passionstidens mera beslöjade och avdämpade musik. Det är enligt min mening oriktigt att inleda Tacksägelsedagen med ett viskande preludium på fjärrverk till ps. 139 Vi lova dig, o store Gud. Vi märka väl hur våra stort anlagda planer komma till korta, när det gäller att förverkliga dem. Vi frestas då lätt att tillgripa ett prålände intetsägande tonspråk för att dölja bristen på verkligt innehåll. Låt orgeln komma till sin rätt och när den skall tala, låt den tala ett ärligt rätt-framt språk, låt den jämsides med det talade ordet bliva bärare av ett musikens evangelium, rent och klart förkunnat.

Rent och klart! Därmed äro vi inne på frågan om den kyrkliga stilen. Som bekant är långt ifrån allt, som spelas på kyrkorgel vid våra gudstjänster kyrkomusik, det gäller framför allt den musik som organisten presterar i form av preludier eller modulationer. Lite var göra vi våra eftergifter åt okyrkligheten. Vi märka väl oftast den stora inkongruensen mellan vår uppriktiga vilja och vårt svaga kunnande. Bach har ej skrivit mycket om musik men han har som sin mening förklarar att musiken skall vara till Guds ära och sinnets vederkvickelse. Han var väl den ende organist, som kunde förverkliga sitt stora musikaliska program. Vi sikta väl med vår musik, även vi, att spela till Guds ära men få väl vara glada om vi kunna komma så långt som till sinnets vederkvickelse. Vad som ovan sagts angående preludieringen är i samma måtto tillämpligt på det gudstjänsten avslutande postludiet. Om ingångspreludiet skall vara upptakten till gudstjänsten så bör postludiet om möjligt i samma mening återspegla gudstjänstens karaktär. Det skall icke vara det länge efterlängtade tillfället, då organisten äntligen får visa vad han förmår åstadkomma för ett kraftprov i tekniskt avseende. Han behöver förden-skull icke undanhålla orgeln eller sig själv möjlighet att göra sig gällande. Tvärtom! Dock må vi vara på vår vakt att eftergifterna åt det rent okyrkliga, det må handla om insmickrande harmonier eller åt rena orgel-effekter, som småningom bli oss så övermäktiga att de döda känsla för det kyrkligt värdiga. Å andra sidan får kravet på stilrenhet ej drivas in absurdum. De finnas som ensidigt betona och kretsa kring vissa förgångna stilideal vilka imiterare lätt få en bismak av torrhet och trång-het enär de sällan bliva förmedlare av ett levande innehåll. Sakkun-skap och stilrenhet i all ära men när det gäller vår kyrkomusik må vi kanske överväga det tänkvärda i följande yttrande av N. S.: »Låt oss

icke hylla en tam, mer eller mindre genomförd stilrenhet i gudstjänsten, utan låt oss tänka på att hjärtan behöva väckas, hårda hjärtan smältas, tröst och frid behöva strömma in.»

Henry Weman.

II.

Då jag förutsätter att den historiska utvecklingen av orgelns användning vid gudstjänsten är bekant för denna församling, förbigår jag historien och ber att endast få säga något om det nutida orgelspelet vid gudstjänsten betraktat ur finländsk synpunkt.

Koralspelet, som har ledningen av församlingssången sig anförtrott bör för det första vara rytmiskt korrekt. Fermaterna äro ofta, i synnerhet i koraler som gå i tredelad taktart att betrakta endast som skiljetecken eller andhämningskommor. I de fall fermaterna böra hållas, skola dessa få en preciserad längd. Utvecklingen hos oss går mot en minskning av fermaternas antal, varvid man söker göra rättvisa åt perioden. Till de äldre koralmelodiernas melodiska linje skulle en mera horisontalt hållen stämföring i de övriga stämmorna visserligen vara på sin plats, men med hänsyn till församlingssången är den vanliga ackordiska harmoniseringen att föredraga. Sättet att harmonisera korallerna fritt, vilket motiveras med, att man därigenom bättre kan framhålla psalmstrofernas olika innehåll, är vid gudstjänsten förkastligt och verkar oroligt. Organisten kan med större framgång använda sin harmoniseringskonst i en icke alltför utdragen koralimprovisation före predikopsalmen.

Koralerna spelas helst å en manual och enbart i undantagsfall må de utföras i triospel, d. v. s. att melodin spelas på en skild manual. I det sistnämnda fallet bör man se till, att styrkegraden i de ackompanjerade stämmorna icke blir för svag. Melodistämman må hellre framhållas med en annan klangfärg än genom dominerande styrka. Koralregistreringen bör i allmänhet vara kärv och relativt kraftig. Övertonserien må flitigt användas — redan i en svagare registrering kan man med fördel betjäna sig med några lämpliga aliquoter. I särskilda psalmstrofer med direkt lovkaraktär kan organisten låta det fulla verket brusa. Annars bör detta användas sparsamt. Har en lovpsalm flere strofer, är det icke rådligt att hela tiden slösa med organo pleno. Icke sällan har endast den sista strofen i en psalm lovkaraktär. För en sådan strof måste orgeln reagera med ett kraftigt forte. Församlingen reser sig då spontant som sig bör. Det finns några psalmer i vilka den sista eller de två sista versraderna av varje strof, refrängen, är av sådant innehåll, att man med fördel kan spela motsvarande ställe i korallen på en svagare manual. Likaså finns det andra där refrängen bör spelas forte. Med undantag för sådana psalmer bör man icke göra märkligare registerombyten inom samma strof, men de olika stroferna i en psalm kunna gärna få olika registrering. Textinnehållet blir naturligtvis bestämmande för klangfärgen och styrkegraden. Organisten varnas dock för en alltför stor variation i registreringen inom samma koral, emedan en sådan verkar menligt på helhetsintrycket.

Längre egentliga koralförspel eller orgelkoraler kunna vid en finländsk högmässa komma till användning endast före ingångspsalmen och predikopsalmen. Åt valet och utförandet av dessa bör organisten ägna den största omsorg. I dessa orgelkoraler kan hans musikaliska kunnande och registreringskonst komma till synes. Vid valet av ett lämpligt större koralförspel blir organisten understundom nödsakad att bläddra igenom flere digra samlingar av orgelkoraler, vilka orgellitteraturen är rik på. Icke sällan måste ett sådant förspel transponeras för att kunna anpassas till den efterföljande församlingssången. Då därtill kommer att de oftast äro rätt svåra i tekniskt avseende och sålunda kräva ett ingående studium, inses lätt att organisten på förhand bör få veta vilka psalmer prästen valt för ifrågavarande högmässa.

Preludiet till predikopsalmen kan som redan nämndes få formen av en friare koralimprovisation, vilken måste präglas av saklighet och icke får vara för lång. För de organister som pläga improvisera ligger frestelsen nära till hands att överskatta sitt kunnande.

De övriga psalmerna vid högmässan behöva inga egentliga förspel utan endast korta koralintonationer. Under fortlöpande liturgi verkar längre koralförspel störande. I vår koralbok har varje koral försetts med flere koralintonationer och ett koralslut, vilka äro till stor hjälp åt organisten. Tidigare ansågs hos oss koralslutet, det plagala slutet, obligatoriskt för varje koral, men på senare tid har man frångått denna uppfattning och numera bortlämnar man ofta koralslutet från lovpsalmerna och gradualpsalmen.

Av stor vikt är att organisten kan modulera korrekt. Behärskar han moduleringskonsten i den grad, att han vid moduleringen kan göra bruk av motiv från det föregående eller efterföljande, allteftersom saktelaget kräver, kan han med målmedvetna modulationer göra mycket för högmässans musikaliska utgestaltning. Dåliga modulationer äro av ondo. Bäst är därför att icke göra flere modulationer än det verkliga behovet påkallar. En tråkig modulation kan ofta undvikas genom transponering. I den finländska högmässoliturgien kunna alla psalmer som innehålla en doxologi användas som tacksägelsepsalm, vilken man helst fogar omedelbart till gloria. På detta ställe modulerar man således högst ogärna. Tacksägelsepsalmen behöver dock icke och kan icke heller alltid transponeras till glorias tonart, men kan den utföras i någon nära besläktad sådan, blir tonartsombytet naturligt och ifrågavarande liturgiska moment bättre än om tonartsombytet förmedlades genom en modulation. Vill man av en eller annan orsak transponera något enskilt parti ur mässan, bör man se till att tonartsförhållandet mellan detta och de närmaste övriga mässpartierna blir logiskt. Annars kan helheten bli lidande av transponeringen. Gäller det att förbereda en ny tonart för en kör, bör modulationen göras utförligare och helst kommare emedan den kommafria modulationen uppfattas lättast av kören.

Organisten bör således sträva till ett logiskt tonartsförhållande mellan högmässans musikaliska moment, sakliga förspel och naturliga modulationer. Valet av postludiet kan göras friare, men bäst är om även detta kan bringas i samklang med det övriga och gudstjänstens allmänna karak-

tär. Registreringen bör göras omväxlande, men dock hållas inom vissa gränser och registreringseffekterna får icke överskattas. Äro psalmerna valda med omsorg och sakkännedom, ange de tydligt den ifrågavarande söndagens eller högtidsdagens karaktär, vilken av organisten ofta träffande kan understrykas i registreringen.

Julen t. ex. kan karaktäriseras i registreringen med flöjter och skalmejor eller med eteriska aliquotstämmor blandade med svaga grundstämmor. Osökt kommer man vid den serafiska effekten att tänka på änglasskarans julbudskap och vid den pastorala effekten ledes tanken till herdarna i Betlehems nejd. Den naiva framställningen av högtidens karaktär passar bra om julen. En annan högtidsdag eller söndag kräver en annan registerbehandling. Varje helgdag har något för sig karaktäristiskt som kan återspeglas i den lyhörda organistens spel. Tyvärr blir organistens bemödanden i detta avseende ytterst sällan uppskattade. Tvärtom tolkar man ibland hans nit som en strävan till att härska vid gudstjänsten. Orgelspelet och organisten skall lika litet som någon annan härska vid gudstjänsten. I denna skola alla tjäna.

Hos oss har några försök gjorts att utföra koralsången växelvis av församlingen med orgel och kören fyrstämmigt utan orgel. Likaså har man vid vanlig unison psalmsång låtit orgeln pausera under någon strof. Därvid har i synnerhet i det förstnämnda fallet växelverkan varit god. I det senare fallet har församlingen, som icke varit förberedd på orgelns uteblivande, känt sig litet bortkommen.

Men detta bevisar inte att en utveckling i denna riktning vore omöjlig, utan blottar fastmer en försummelse, som vi ofta göra oss skyldiga till gentemot vår kyrkomenighet, som bör skolas till att självständigt kunna uppbära den unisona sången.

Julius Sundberg.

Nya Orgelnoter.

Johann Crügers härliga koral »O, wie selig seid ihr doch, ihr Frommen» har lockat många till orgelutläggningar, mer eller mindre omfattande och mer eller mindre givande. Den *Partita* över nämnda melodi, med vilken *Karl Höller* riktat vår orgellitteratur, hör utan tvivel till det djärvaste i fråga om behandling av en klassisk cantus firmus, som sett dagen. Man kan å ena sidan ifrågasätta, om ej en gammal, hävdvunnen kärnelodi som den förevarande borde vara helt och hållet fridlyst för en bearbetning av det slag, som här föreligger. Men å andra sidan kan väl ingen förmenas, tonspråket må vara hur egenartat som helst, att låta ett dylikt tema framstå i den belysning detta och de därmed förknippade textorden enligt vederbörandes uppfattning kunna ge anledning till. Allt beror på hur bearbetningen är gjord, om c. f. verkligen frambäres och icke undanskymmes, om den underlagda texten förstärkes i uttrycket och icke tvärtom. Vad nu Höllers Partita beträffar så kan väl icke förnekas, att denna röjer både respektingivande kunnighet och en fantasi, som på allvar söker göra koraltextern med dess rikt skiftande innehåll i de olika

stroforna full rättvisa. Men, hur går det med koralltemat? I det vilda tontumult, vari det småningom inkastas och i de komplex av hjärtskärande dissonanser, av vilka det mer och mer ombrusas, är det sannerligen ej lätt att vare sig igenkänna eller följa det. Fråga är om icke resultatet av denna hänsynslösa framfart blivit ett helt annat än det åsyftade. Stilen i stycket är vidare långt ifrån enhetlig. Medan tonsättaren i de första variationerna visar tendens till självständigt tonspråk, röjer han i de följande frändskap med såväl Reger och sentida atonalism som fransk impressionism. Den sista variationen, i och för sig ett mycket stämningsmättat stycke av obestridlig verkan, leder tankarna osökt till Debussy och Ravel. En värdefull egenskap ådagalägger emellertid H. framför allt i denna variation: han vet till fullo vad hans instrument mäktar. (Detta avsnitt inbjuder till de mest raffinerade klangeffekter.) Ur registrerings-synpunkt är f. ö. Partitan i sin helhet ett synnerligen tacksamt stycke. Och märkligt i ett annat hänseende: det bär opustalet 1!

Introduktion und Passacaglia av *Richard Schiffner*, opus 20, är en helgjuten, ståtlig och välklingande komposition, som varmt rekommenderas. För att fullt komma till sin rätt fordrar den dock en stor tremanualig orgel.

Vidare vill anmälaren fästa vederbörandes uppmärksamhet på *Fyra koralförspel* av *Franz Schmidt*. Dessa tonsättningar utgöra talande bevis på att den konst de gamle voro sådana mästare i, näml. konsten att bearbeta en koralmelodi och förläna den stegrad uttryck, lever även bland vår tids tonsättare.

Schmidt bygger på klassisk grund. Att han öst ur bachska källflöden kan ingen misstaga sig på. Det första stycket, som är ett förspel till koralen »O Ewigkeit, du Donnerwort», är skrivet i form av en kanon (i sekunden), vars bägge stämmor flyta fram i lugna tidsvärden. Mot dessa kanonstämmor, som spelas med höger hand på särskild manual, röra sig vänstra handens och pedalens stämmor i oavbrutna åttondelar. De bägge stämgrupperna fortlöpa helt oberoende av varandra, vilket delvis också är fallet med de enskilda stämmorna i den mot kanon kontrasterande gruppen. De rätt djärva dissonanser, som genom detta skrivsätt här och där uppstå, äro emellertid icke av chockerande art. Tvärtom, de förläna åt satsen en välgörande friskhet och bidraga i icke oväsentlig grad till att stämningarna framträda i klarare relief. Precis samma skrivsätt återfinna vi hos Bach, t. ex. i hans koralförspel »Liebster Jesu, wir sind hier», där det sannerligen ej heller saknas dissonanser. Av häftets stycken i övrigt vill jag särskilt framhålla förspelet till koralen »O, wie selig seid ihr doch.» Lätt utförbart är detta stycke i sin klassiskt förnäma stil och formfulländade gestaltning ett opus, som borde införlivas med varje orgelspelarens repertoar. En fördelaktig egenskap, som samtliga stycken ha gemensamt, är att de kunna utföras även på den minsta tvåmanualiga orgel.

Kleine Toccata av *Richard Wetz* är som redan titeln i viss mån antyder ett stycke utan anspråk. Det lämpar sig mera som studiematerial för orgelelever, ej minst på grund av de rika tillfällen till register- och manualväxling det erbjuder, än för kyrkligt bruk.

Lättast i vågskålen av här till granskning förelagda tonsättningar väger helt visst *Variationer över Händels hymn »Dotter Zion»* av *Alfred Hottinger*, detta trots det ganska betydande yttre omfånget. Frånsett en kanon med den kända melodien som tema är stycket hållet i homofon stil. Tonsättaren låter händelhymnen passera revy icke mindre än fyra gånger (i resp. G, H, Ess och åter G-dur) men utan någon som helst variation av temat vare sig rytmiskt eller melodiskt. De figurverk och passager, av vilka det så småningom omsusas, förmå icke hålla enformigheten tillbaka. Något utöver den kända jubelhymnens kraft mäktar dessa s. k. variationer ej giva.

Det återstår nu endast att med några ord omnämna *Två koralförspel* av *Ernst Pepping*. I dessa korta stycken, det första ett förspel till »*Erschienen ist der herrlich Tag*», det andra förspel till »*O Traurigkeit, o Herzeleid*» (= koralen 98 i vår koralbok) möter oss en tonkombinatör tydligen av allra senaste snitt. Att han verkligen har *någon* mening med sina noter, kommer man först småningom underfund med. Till en början blir man väl om icke rentav förargad så i alla fall mycket fundersam inför denna absolut meningslösa olåt, som man tycker slår emot en. Man frestas fråga sig: Kan verkligen en klok människa skriva på detta sätt? Det skall villigt erkännas, att det första förspelet i sin egenartade men dock för vanliga öron fullt uppfattbara stil och med sin av mästarehand genomförda kanon, ger ett visst sympatiskt intryck. Men det andra! Såvitt jag kunnat finna, har detta knappast något annat än rent teoretiskt intresse. Med sin strängt konsekvent genomförda dubbelkanon, där de fyra olika stämmorna föras fram utan bittersta hänsyn till varandra, vädjar denna »musik» uteslutande till ögat. För det normalt utrustade örat, som väl dock alltjämt får betraktas som den egentliga mottagaren när det gäller toner, kan det icke bli annat än en utesäglig pina. Men, vad är det då egentligen för konst längre att skriva kanons, fugor, etc., då man icke det ringaste behöver tänka på hur det skall låta!

Det må icke förvåna om man efter att ha spelat igenom dylika noter ställer sig en smula undrande och spörjande inför morgondagens orgelmusik, hur den månde bli. Sedan man tagit del av Peppings »*O Traurigkeit, o Herzeleid*», vars titel onekligen är ganska träffande med avseende på vad som döljer sig bakom dess notrader, är man sannerligen färdig att ropa ut till dem det vederbör: Skriv hurudan musik ni vill, bara ni låter de gamla mästarerna och deras melodier vara i fred!

Waldemar Ahlén.

Karl Höller: Partita über den Choral »*O wie selig seid ihr doch ihr Frommen*». (Förlag: Leuckart.)

Richard Schöffner: *Introduction och Passacaglia*. (Leuckart.)

Franz Schmidt: *Vier kleine Choralvorspiele*. (Leuckart.)

Richard Wetz: *Kleine Toccata*. (Leuckart.)

Alfred Hottinger: Variationen über G. F. Händels »*Tochter Zion, freue dich!*» (Leuckart.)

Ernst Pepping: *Zwei Choralvorspiele*. (Kallmeyer.)

Inbjudan till Tredje Allmänna Kyrkosångshögtiden tillika Åttonde Allmänna Svenska Kyrkosångmötet i Uppsala den 20–23 oktober 1933.

För tredje gången inbjudas härmed vårt lands stiftsförbund för kyrkosång resp. de i dem ingående enskilda kyrkosångsförbunden till en gemensam högtid. Såväl den första högtiden i Linköping 1927 som den därpå följande i Örebro 1930 visade sig för den unga rörelsen vara av den betydelse, att de hårda tiderna och de svårigheter, som kunna vara förenade med anordnandet av ett större möte, ej ansetts böra få hindra högtidens utlysande på vederbörlig tid, d. v. s. efter tre år, såsom prelimi- närt vid Örebrohögtiden beslöts.

De båda äldre rikssammanslutningarna Kyrkosångens Vänner och Sveriges Allmänna Organist- och Kantorsförening, som sedan 1910 firat vart tredje eller fjärde år återkommande kyrkosångsmöten och som efter 1927 haft dessa förlagda i samband med de allmänna kyrkosångshögtiderna, inbjudas härmed ock på samma gång till sitt åttonde kyrkosångsmöte. Att de tre rikssammanslutningarna för den kyrkliga musikens och sångens befrämjande fira sina möten och högtider gemensamt har visat sig från både ideella och praktiska synpunkter befrämjande. K. S. V. och Organist- och Kantorsföreningen beslöto ock att, om kyrkosångshögtiden skulle komma till stånd i Uppsala 1933, även förlägga kyrkosångsmö- tet dit.

Såväl Kyrkosångens Vänner och Organist- och Kantorsföreningen som i särskild grad Sveriges Kyrkosångsförbund ha under de år, som gått efter senaste rikshögtid, fått glädja sig åt fortsatt intresse. Kyrko- sångsförbundet, den yngsta av organisationerna, har under de sista åren visat livlig tillväxt såväl i omfång som inre styrka. Förbundet omfattade förra året 339 körer med c:a 7,770 medlemmar.

Till vårt lands till Sveriges Kyrkosångsförbund anslutna kyrkokörer ävensom till vårt lands präster och kyrkomusiker och alla för kyrko- musiken och därmed sammanhängande frågor intresserade riktas här- med inbjudan att deltaga i Uppsala den 20—23 oktober 1933.

Det preliminära programmet omfattar tvenne motettkonserter, tvenne orkesterkonserter och en orgelafton, varjämte sista dagen ägnas åt före- drag och samtal. Sedan programmet slutgiltigt utformats, kommer det att utförligt refereras i tidskriften »Kyrkosångsförbundet».

Anmälan om deltagande liksom all korrespondens riktas till: »*Arke- stiftets Kyrkosångsförbund, Uppsala*».

Anmälan skall göras: av *körförbund* före den 30 april med angivan- de av ungefärligt antal deltagare, av övriga före den 15 september.

Uppsala i mars 1933.

F. M. Allarä, Ordf. i Sveriges Kyrkosångsförbunds centralråd. *Gustaf Aulén*, Ordf. i Kyrkosångens Vänners Centralkommitté. *Svante Sjöberg*,

Ordf. i Sveriges Allm. Organist- och Kantorsfören. Centralstyrelse, *Gustaf Lizell*, Ordf. i Ärkestiftets Kyrkosångsförbund.

Gustaf Lindberg, Harald Colleen, O. Sturzenbecker, Ärkestiftets Kyrkosångsförbunds Arbetsutskott.

Bestämmelser vid orgelbygge

till ledning för arkitekter. Bestämmelserna antogs vid första internationella Orgelkongressen i Budapest den 11—14 sept. 1930 under ordförandeskap av prof. Matthias, Strassburg.

1. Vid nybyggen, i vilka en eller flera orglar skola uppställas, är det nödvändigt att arkitekten redan vid planläggandet av byggnaden tillkallar en orgelsakkunnig på det att inga mått och steg träffas, som vid senare orgelbygge kunna inverka menligt på instrumentets placering beträffande det akustiska.

2. Som orgelsakkunnig anses var och en vara, som kan förete bevis på att kunna konstruktivt göra ritningar över orgeltekniska delar och fastställa pipornas mensurering samt med tillräcklig kompetens kunna taga reda på möjligheterna för olika klangutveckling genom bestämmandet av pipornas diameter och uppskärning. Det är klart att varje orgelsakkunnig måste vara tillräckligt förtrogen med orgelns framtida konstnärliga användning i kyrka och konsert.

3. För att hindra något slag av monopol, blir det nödvändigt, att för varje distrikt utse flera lika berättigade sakkunniga.

4. Samarbete mellan flera sakkunniga är i fråga om ett större orgelbygge oavvisligt.

5. För bildandet av vederbörlig prövningskommission för utseendet av sakkunniga böra kyrkliga som kommunala myndigheter vinnas.

6. De sakkunniga böra av sina respektive myndigheter lämpligen avlönas för sitt arbete, antingen fast eller för varje särskilt arbete. Deras verksamhet får på intet sätt honoreras av orgelbyggaren. För fria arbeten må en tariff uppställas i anslutning till den tariff, som redan tillämpas för arkitekterna.

7. Också i ansvarighetsfrågan böra de för arkitekterna gällande bestämmelserna, respektive ansvarighetsåtgärderna vid arbetsuppgörelse användas i tillämpliga delar.

8. Den orgelsakkunnige bestämmer orgelns eller orglarnas storlek och det för den eller dem nödvändiga utrymmet. Per ljudande stämma bör i regel beräknas ett utrymme av 5 kbm i genomsnitt.

9. Också vid små utrymmen måste arkitekten räkna med att en större orgel med ända till 30 stämmor bör kunna inbyggas.

10. Uppbyggandet av orgeln dryftas mellan arkitekten och den sakkunnige, varvid klangmöjligheterna få bliva utslagsgivande.

11. Vid bestämmandet av orgelns prospekt bör den sakkunnige medverka.

12. Orgelns grundbyggnad måste i varje fall beräknas för 750 kg:s belastning per kvm. Rör det sig om mycket stora orgelbyggen, måste de särskilda positionerna beräknas för sig.

13. Vid bestämmandet av orgelns plats måste likaledes den orgelsak-kunnige rådfrågas.

14. Vid prospekten, som bildas av piporna, är det nödvändigt att piporna äro ljudande och ha sin verkliga längd.

15. I rum, som skola centraluppvärmas måste man fordra, att orgel-huset samtidigt uppvärms så att inga metalledar etc. »anlöpa». (Kon-densering.)

16. I orgelrummet bör icke finnas några fönster. Man måste und-vika att störningar uppstå genom inflytande från atmosfären.

17. Vid orgelanbud äro bestämmelserna noggrant utarbetade av orgel-sakkunniga innan orgelbyggarne uppmanas inkomma med kostnadsförslag. Dessa bestämmelser måste utom dispositionen åtminstone innehålla nog-granna uppgifter om alla ifrågavarande använda materialier, såväl om träkonstruktionen som om pipmetallen. Dessutom en tillräckligt noggrann beskrivning över mensuren vidd ävensom pipmetallens grovlek och så en beskrivning över orgelsystemet.

18. En eventuellt genom kontrakt fastställd leveranstid skall inträda först då alla uppgifter för de särskilda delarna föreligga färdiga, slutgil-tigt utvalda och undertecknade av den eller de sakkunniga.

19. Om en sakkunnig medverkar vid en orgels byggande, antydes det å ett synligt ställe på orgeln.

(Översättningen verkställd av musikdirektör *J. Assarsson*, Hälsingborg.)

Koralvecka i Båstad.

Inbjudan utgår härmed till deltagande i en koralvecka förlagd till Båstad den 5—11 september 1933. Den är avsedd att ägnas åt koralen i dess tvåfaldiga gestalt: den gregorianska och den lutherska, och vill giva ett tillfälle till inlevelse i densamma. Koralen är till sitt ursprung försam-lingssång och är uttrycket för den gudstjänstfirande församlingens bön. Historien har visat att koralen varit en ousinlig källa till inspiration för konstnsången. Men själv hör den församlingen till. Det gäller för försam-lingen att ständigt återvinna den såsom sin egendom och detta på ett så-dant sätt att den förnimmer det som en glädje och en gåva att bruka den. Sådant kommer dock icke av sig självt. Därtill kräves inövning. Den stundande koralveckan vill giva tillfälle till sådan inlevelse i koralen.

Inövningen kommer att omfatta i fråga om den gregorianska koralen dels en av högmässans serier dels någon eller några liturgiska andakter enligt Evangelisk Tidegård och i fråga om den lutherska koralen valda psalmer.

Denna inbjudan vänder sig till män och kvinnor, den går till präster och organister, till körmedlemmar och lärare samt till det kyrkliga lek-folket i gemen.

Det förväntas att var och en som anmäler sig till deltagande i koralveckan vill vara med om att konstituera en gudstjänstfirande församling omkring ordet och sakramentet under bön och lovsång. Koralveckan har alltså icke karaktären av en fortbildningskurs, utan av stilla dagar för uppbyggelse. Det förutsättes att alla deltagare aktivt medverka i koral-sången och andaktsstunderna. Det är ock nödvändigt att samtliga deltagare bevista koralveckan från dess början intill slutet.

Deltagarantalet är begränsat till 50.

Koralveckan är avgiftsfri.

Gudstjänster och föredrag äro förlagda till Båstads kyrka. De dagliga gudstjänsterna äro tillgängliga även för icke deltagare, det övriga endast för de anmälda deltagarna.

Måltiderna intagas gemensamt på Skånegården. Logi beredes på Skånegården eller i någon av villorna. Priset för maten och logi uppgår till 23 kronor.

Anmälan om deltagande göres senast den 20 augusti till kyrkoadjunkt Ejnar Wickström, Mäster Henriksgatan 6, Malmö. Vid anmälningstidens utgång översändes deltagarkort samt noter till de liturgiska andakterna m. m. mot postförskott av omkring kr. 2: 50.

För Kyrkosångens Vänner i Lunds stift.

Anders Nygren.

Josef Hartler.

Ejnar Wickström.

Arthur Adell.

DAGORDNING FÖR KORALVECKAN.

Kl. 9 f. m. Liturgisk morgonbön (Laudes enligt Evangelisk Tidegård).

Kl. 9.30 Frukost.

Kl. 10.30—12.30 Koralsång. Föredrag: Högmässa med Nattvard.

Kl. 2.30 Middag.

Kl. 4.30 Föredrag.

Kl. 5.30—6.30 Koralsång.

Kl. 7.30 Kvällsvard.

Kl. 8.30 Kort predikan och kompletorium enligt Tidegård.

Tisdagen den 5 september.

Deltagarna samlas före kvällsvarden.

Predikant: Domkyrkovicepastor A. Adell, Lund.

Onsdagen den 6.

Föredrag av professor A. Nygren, Lund. Ämne: Bön.

Predikant: domkyrkokomminister G. Österlin, Lund.

Torsdagen den 7.

Föredrag av H. H. Biskop E. Rodhe, Lund. Ämne: Församlingen.

Predikant (skriftetalare): kyrkoherde E. Lundblad, Dalby.

Fredagen den 8.

Predikant vid högmässan: stiftsadjunkt B. Åstrand, Lund.

Föredrag av kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta. Ämne: Heliga tider.

Predikant: kyrkoherde J. Hartler, Hyby.

Lördagen den 9.

Föredrag av domkyrkokomminister G. Österlin, Lund. Ämne: Livets helgande.

Predikant: kyrkoherde F. M. Allard, Örtomta.

Söndagen den 10.

Predikant vid vespern: professor A. Nygren.

Måndagen den 11.

Deltagarna skingras.

Ledare för koralsången: domkyrkovicepastor A. Adell, Lund.

Recensioner.

Liturgik.

W. K. Lowther Clarke, D. D., with the assistance of Charles Harris, D. D.: Liturgy and Worship, S. P. C. K., London 1932, 868 sid., 15 sh.

Medan ännu förslaget till en ny Prayer Book var under diskussion uppgjorde den engelska Church Union en plan till kommentar till denna nya kyrkohandbok. Som bekant godkändes förslaget av de kyrkliga myndigheterna men föll i underhuset såväl 1927 som 1928. Ärkebiskopen av Canterbury gjorde snart efteråt ett uttalande, där han förklarade det vara kyrkans oförytterliga rätt att själv formulera sin tro och giva uttryck för denna i gudsdyrkans form. Han ansåg det omöjligt att tills vidare framlägga ett nytt förslag. Följande år fattade överhuset i Canterbury Convocations en resolution, som innebar, att användning av tillägg och avvikelser, som funnos i handelsboksförslaget, icke skulle anses innebära illojalitet mot den engelska kyrkans principer, men att biskoparna skulle tillse, att gudstjänstformer, vilka varken överensstämde med den gällande handboken av 1662 eller det nya förslaget, upphörde. Församlingarnas kyrkoråd skulle äga besluta, huruvida man skulle använda det material, som fanns i förslaget.

Det höjdes omedelbart röster, som framhöllo, att biskoparna genom detta beslut

faktiskt kringgått parlamentets förkastelse av handelsboksförslaget, men de tystnade snart. Medan sålunda den gamla handboken fortfarande har officiell giltighet har det nya förslaget — med undantag av nattvardsmässan — kommit till vidsträckt användning, och man har kunnat märka ett visst avtagande i förekomsten av godtyckliga förändringar av gudstjänstordningen.

Church Union's planerade kommentar måste på grund av handelsboksförslagens öde läggas om. Den kom ut i slutet av förra året och i stället för att vara en kommentar har den formen av en samling uppsatser eller om man så vill avhandlingar över de liturgiska huvudfrågorna. Bland de sjutton medarbetarna finnas flera av Englands främsta liturgiska lärde. Resultatet har blivit en liturgisk handbok av synnerligen stort värde. I de flesta fall har hänsyn tagits till icke blott engelsk utan även viktigare fransk och tysk litteratur.

Arbetet är brett upplagt. Efter ett kapitel om gudsdyrkan i allmänhet, där särskilt Rud. Otto uppmärksammas, följer framställningar om gudsdyrkan i gamla testamentet (av Oesterley) och synagogans gudstjänst under första århundradet (av Levertoff). Eukaristien i öster- och västerland har fått en synnerligen gedigen behandling av Gavin. Prayer Book's historia (av Brightman och Mackenzie) har

helt naturligt fått sig tillmätt betydande utrymme.

Det är oss icke här möjligt att ingå på någon redogörelse av arbetets innehåll. Fastän det närmast är inriktat på att göra den engelska liturgien förstådd, innehåller det så mycket värdefull allmänliturgisk kunskap, att en svensk läsare därav har stor behållning. Inte minst viktigt är, att på många områden vår tids liturgiska diskussion förtjänstfullt och kritiskt återgives. Där behandlas en del typiska engelska spörsmål såsom t. ex. smörjelse och handpåläggning på sjuka samt sjukas kommunion, frågor, som i England upprört sinnena men vilka hos oss knappast kunna sägas äga aktualitet. Men däremot kunna vi lära åtskilligt av kapitlen om moderna böner och deras författare, extemporerade böner och liturgisk tystnad.

Det är ju givet att alla bidragen av de många författarna icke kunna stå på samma höga nivå. Men som allmänomdöme om arbetet kan man säga, att det är både grundligt och lättillgängligt. Utan att göra Eisenhofers stora liturgiska handbok överflödigt utgör den, särskilt från evangelisk synpunkt sett, ett viktigt komplement till denna.

A. O. T. Hellerström.

Koralverk.

Hemmet's Koralbok, innehållande musiken till den svenska psalmboken av år 1819 och till nya psalmer av år 1921. Utgiven av Otto Olsson. Diakonistyrelsens Bokförlag. 232 s. Klottb. 4: 25.

Här bjudes en förenklad koralboksupplaga för hemmet, skolan och församlingssalen. Formatet är händigare än den tidigare av professor Olsson redigerade koralboken. I notationen har man utgått

från fjärdedelen såsom enhet. Basen har så omlagts att ackorden bliva gripbara även då handen ej når över okta-ven. I övrigt har den officiella koralbokens melodiform, rytmik och harmonisering bibehållits. Det är ett nöje att konstatera att dessa principer för den nya koralboksupplagan, om vilka utgivarens förord upplyser, lett till ett synnerligen tacknämligt resultat, som säkerligen med glädje anamma. Trycket är vackert och tydligt. — Ett par tryckfel, som konstaterats vid en första genomspelning: på sid. 27 har koralen 57 plötsligen fått 3 b-tecken vid systemens början; på sidan 123 står i psalm 328 sjunde noten från slutet i melodistämman a, skall vara g.

A. Adell.

Kyriale für das Volk herausgegeben von den Benediktinern der Erzabtei Beuron. Kunstverlag Beuron, Hohenzollern. xx + 76 sid. Kart. Mk. 0: 45; 0: 60.

Till hjälp i det folkliturgiska arbetet ha benediktinerna i Beuron som bihang till Anshelm Schott's upplagor av Missalet utgivit ett kyriale för folket, upptagande ett rikhaltigt urval av 12 av Gradualets mässor. Utom Ordinarium Missæ bifogas musiken till Credo och Requiem. Utgivaren, Richard Beron, har försett kyrialet med ett förord ur vilket ett par rader må citeras till belysning varthän arbetet syftar: »De kristna skola icke nöjasig vid de liturgiska högtiderna med rollen av stumma åskådare, utan aktivt leva med såsom Kristi och kyrkans levande lemmar.» Praktiska anvisningar förekomma om uttalet och om utförandet. — En liten, bekväm översikt över det värdefullaste av Gradualets melodier till Ordinarium Missæ.

A. A.

Meddelanden.

Val. Till organist och kantor i Härnösands domkyrkoförsamling har valts musikdirektör C. Håkanson, Gävle.

Till innehavare av förenade tjänster: i Timmele, Älvsb., B. J. Törnblom, Värmlands-Sälboda; i Barsebäck, Malm., N. F. Andersson, Visingsö; i Offerdal, Jämtl., E. Henningsson, därstädes; i Elgaröd, Krist., A. Molin, Övraby; i Eda, Värml., F. Järnil, därstädes; i Köping, E. Rosell, Karlskrona; i Kville, Östg., John Jakobsson, Ösmo; i Älvdalen, Kpb., Bernhard Sjödin, Torsås; i Tostared, Älvsb., B. Johansson, Karlanda.

Musikaliska Akademien. Examensdagar för den lägre organistexamen ha fastställts: Uppsala 20 juli, Lund 4 augusti, Göteborg 24 juli, Kalmar 31 juli, Linköping 20 juli, Falun 31 juli, Härnösand 1 augusti och Luleå 20 juli.

Vid musikkonservatoriet ha följande examina avlagts:

Organistexamen: Lennart Andersson, Gotthard Arnér, Hilding Asker, Helmer Bengtsson, Samuel Cronberg, Olof Erlands-son, Yngve Flyckt, Erik Fondell, Emil Jansson, Alvar Kropp, Martin Larsson, Ingemar Liljefors, Olle Ljungdahl, Erik Malmström, Bo Mellander, Ture Olsson, Jan Pontén, E. Arne Sjöström, Bengt Utrström.

Kantorsexamen: Maja Hermansson, Karin Lindstedt, Elsa Samuelsson, Hilding Asker, Erik Fondell, Gunnar Franzén, Carl Grönstedt, Harry Ingeson, Torsten Lindahl, Alf Linder, Thorvald Liwendahl, Per Lundgren, Åke Noaksson, John Norrman, Gunnar Nygren, Daniel Olsson, Helge Sandahl, Sven-Gösta Sjöberg, Yngve Sköld, Olof Wasberg.

P. A. Bergs jeton för organistelever har tilldelats Lennart Andersson, Gotthard Arnér och Erik Malmström.

Uppsalamötet. Programmen för de olika stiftskörernas separata framträdanden vid höstens kyrkosångsmöte i Uppsala meddelas här:

Strängnåskören under ledning av Dir. Ad. Andrén: Buxtehudes Magnificat.

Västeråskören, Dir. H. Lindquist: Reformationskantat av H. Lindquist. Västerås domkyrkokör kommer dessutom att

sjunga Schütz' »Selig sind die Toten», ur Musikalische Exequien.

Karlstadskören, Dir. O. Söderlund: »Quando corpus» av J. A. Josephson.

Norra Hallands Kyrkosångsförbund, Dir. G. Carlman: Körkoraler med förspel ur »Orgelbüchlein» av J. S. Bach: Hit, o Jesu, samloms vi; När vi i högsta nöden stå; Han som i världen kommen var; Jag längtar av allt hjärta; I dig är fröjden.

Lundakören, Dir. O. Wadborg: Buxtehudes kantat »Lobet, Christen, euren Heiland».

Den utsatta tiden för de preliminära anmälningarna är nu redan utgången, vadan alla som ännu ej insänt sådana, uppmanas att med det allra snaraste inkomma med uppgift å beräknat antal deltagare. Denna siffra kan senare justeras, om så erfordras, men det är av stor betydelse för ledningen att redan nu kunna i någon mån överblicka situationen.

De som ännu ej fått de båda tilläggskörerna till Messias (N:ris 15 och 23) torde med det snaraste rekvirera dem (kostnadsfritt!) från Dir. H. Colleen eller från Almqvist & Wiksell, Uppsala.

K. S. V. i Göteborgs stift har till ordförande efter framlidne kontraktsprosten I. Wallerius utsett komminister Karl Holmlin. — **K. S. V. i Lunds stift** har till ordförande efter biskop G. Aulén utsett professor A. Nygren.

Tyskland. Das deutsche Musikinstitut för Ausländer i Berlin anordnar 27 maj t. o. m. 12 augusti »Meisterkurse» för klaver- och violinspel. Kurserna äga rum i Marmorpalatset och palats Barberini i Potsdam och erbjuda yrkesmusiker och mognare musikstuderande möjlighet att fördjupa sina studier. Lärare: Edwin Fischer, Wilhelm Rempff, Leonid Kreutzer, Georg Kulenkampff. I orgelspel: Günther Ramin. Pris för den senare 200 RM. Anmälningar sändas till Deutsches Musikinstitut für Ausländer, Berlin-Charlottenburg 2, Fasanenstrasse 1.

17—19 juli avhålls 20:e Münchener stimpädagogischer Ferienkurs. Prospekt från kursledaren, Studienrat Anton Schiegg, München, Balanstrasse 14.

Herman Nordfors & Co. PIPORGELFABRIK LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bältdrift och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

Handarbetets Vänner

Kyrkliga textilier

Omsorgsfulla reoveringar

Stureplan 2, Stockholm

För ORGANIST- EXAMEN förbereder:

Elof Lapsén

Domkyrko-organist

Växtö

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJANSTER

B. Förenade med folkskollärartjänster.

I Svegsmon (adr. Sveg) sökes före 26 juni. Skolform A. Lön 800 + 200 kr.

I Alseda (adr. Alseda, Jönköpings län) sökes före 28 juni. Lön 600 kr.

I Nevishög (adr. Staffanstorp, Malmöhus län) sökes före 11 juli. Lön 600 kr.

I Ekby (adr. Ekbyvall, Skaraborgs län) sökes före 18 juli. Skolform B 2. Lön 500 kr.

Mindre piporgel

3 $\frac{1}{2}$, stämmor, 1 manual, utan pedal, till salu. Byggt av A. Andersson, Göteborg.

Vidare genom Folke Eurén, Ed.

Kyrkomusik och Gudstjänstliv

Kyrkomusikens historia

Av C. A. Moberg. Kr. 11.-.

Liturgi

Av A. O. T. Hellerström. Häft. 7.50, inb. 8.50.

Den gregorianska sången

En kortfattad orientering i den gregorianska koralens liturgiska och musikaliska värld. Av Knut Peters. Häft. 3.50, inb. 4.50.

Från Luther till Bach

Liturgisk-musikaliska studier från den evangeliska kyrkosångens klassiska tid. Av F. M. Allard. Häft. 3.75, inb. 4.75.

Svenskt gudstjänstliv

Av Edvard Rodhe. Kr. 12.50.

Svensk psalm och andlig visa

Av Emil Liedgren. Psalmhistoria. Häft. 12.-, inb. 14.-.

Gudstjänstlivet och kyrkomusiken

Av Gustaf Lizell. 50 öre.

Evangeliska svenska bön- böcker under refor- mationstidevarvet

Av Sigfrid Estborn. Kr. 7.50.

SVENSKA KYRKANS

DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

ÅKERMAN & LUNDS

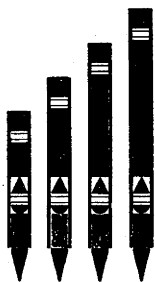
NYA ORGELFABRIKS AKTIEBOLAG

KUNGL. HOVLEVERANTÖR.

Tel. 26

SUNDBYBERG

Tel. 26

Tillverkning av Piporglar
för kyrkor, kapell och konsertsalar.

Om- och tillbyggnader,
reparationer, omställningar och rengöringar av gamla orgelverk, samt inmontering av elektriska blåsverk utföras.

Uteslutande svenskt material och arbete.

RENOVERINGAR

Framtagning av äldre målningar
å trä- och murytor.

KYRKOMÅLERI

ORNAMENTIK

ANTIKMARMORERING

C. O. SVENSSON

LÅNGEDRAG : GÖTEBORG

AV RIKSANTIKVARIEN
GODKÄND KONSERVATOR

MODERATA PRISER

En utmärkt

piporgel

innehållande tio stämmor och passande för mindre kyrka finnes till salu. Orgeln är byggd under innevarande år och är försedd med alla moderna resurser. Orgeln kan provspelas i vår uppsättnings-sal, där den f. n. står uppsatt.

A. MÅRTENSSONS
ORGELFABRIK A/B

LUND